

A javaslat ismertetése hírlapok számára

(Gyula vallas és Köztudományi)

Miniszter ma terjeszti az országgyűlés elé az elméleti jog és államtudományi államvizsgálatról és a jogi oktatásról szóló ~~bekezdő törvényjavaslatot~~ ~~doktorátussal~~ törvényjavaslatot.

E javaslat minősítő vizsgálatunk rendszerének és jogi oktatásunknak sok kiáltó baján van hivatva segíteni.

Közigazgatási tisztviselőink ma sem a magánjogból sem a büntető jogból nem vizsgáznak. Birúink minősítése alacsonyabb ügyvédekénél. A doktoratus nem tölti be igaz tudós feladatát. A budapesti egyetem jog és államtudományi kara túl van zsúfolva. Rendszerré vált, hogy e karon a tanulók csak beiratkoznak, de az abból folyó kötelességeket teljesítetlenül hagyják. E túlzúsúfoltság miatt az egyetem jogi kara csak a tudomány művelésében álló feladatát végezheti igazán. Többi feladatának teljesítésében meg van bénítva.

~~A javaslat mind a jogi közt szervek köz-
E bajok együttes orvoslást igényelnek, mert szervek kapcsolat van közöttük.~~

Az eddigi két rendbeli államvizsgálat és az eddigi két rendbeli doktoratus helyébe az elméleti képzés

hogy a képzés során a jog és államtudományok közt fennálló összefüggést meg kell vizsgálni.

igazolására a minősítés egész terüle-
tére magas színvonalon egységes jogi
vizsgálatot kell szervezni.

~~Életre~~ való jogi főiskoláinkat
versenyképesekké kell tenni. A vizs-
gálati rendszert akként kell megállá-
pitani, hogy a rendszer hatása követ-
keztében e versenyzésre hivatott jogi
főiskolák is benépesedjenek. Oly ta-
nulmányi rendszert kell életbe lép-
tetni, a mely a tanulmányi idő folya-
ma alatt való rendszeres tanulásra
kényszerítőleg is hasson. A doktora-
tust a tudomány igényeinek megfelelő-
leg ujjá kell szervezni. Mind e ~~kez-~~
~~reformok~~ ~~desek~~ súlypontja leginkább a körül-
fokog, hogy az elméleti képzés iga-
zolására kizárólag hivatott magas
színvonalon álló egységes új jogi
vizsgálat miképp szerveztetik? E ~~fe-~~
~~lés megfontolására~~ ~~Wlassics miniszter~~ ~~kel-~~
~~ladat megoldásához két utat vizs-~~
~~gat~~ ~~lat~~ ~~lát~~ ~~maga~~ ~~előtt.~~

Az egyik út az volna, hogy az ál-
lamvizsgálatok nem lennének többé mi-
nősítő vizsgálatok, hanem a mai jogi
doktori fok /vagy ahhoz hasonlóan
szervezendő doktori fok/ lenne ezen-
tul az összes szóban forgó pályákon
a gyakorlati szakképzést megelőző el-
méleti képzettség igazolásának kizá-
rólagos feltétele.

~~A másik út az, hogy a doktrátus~~

szűri meg minősítő erővel hárny ép
 magas színvonalon álló egységes el-
 méleti jog és államtudományi akadém-
 iai vizsgálat szerveztetik.

Az ^{ez} első út választása szükséges -
 sé tenné, hogy a jogakadémiák helyébe
 az állam egyetemeket állítson, mert
 doktori szigorlatok tartása csupán
 egyetemek kiváltsága.)

Amde több állami egyetem felál-
 litására ez idő szerint alig állanak
 rendelkezésre az erre szükséges anyagi
 erők. És különösen több egyetem
 létesítésére, egyéb feltételek is hiá-
 nyoznak.)

Ehhez járul, hogy a többi karok
 szaporítására visszautasíthatlan sür-
 gető szükség nem mutatkozik, mert iga-
 zi túltömöttség miatt csak a budapes-
 ti egyetem jogi kara szenved.)

~~De e mód ellen szél az is, hogy~~ ^{valamint ehhez járul, hogy}
 a doktoratus ez esetben tisztán minő-
 sitő vizsgálati zsugorodnék össze
 és egy teljesen betöltetlen lenne az
 a tudományos feladat, amelynek ellátá-
 sára a doktoratus tulajdonképpen hi-
 vatva van. Mindereken ellen

~~Többi mindezen~~ érvek súlyát ~~felé~~
 még az is, hogy ha a törvényhozásnak
 hozzájárulásával egyik vagy másik ér-
 demes jogakadémiánkból felekezeti
 egyetem lenne: úgy e felekezeti egye-

jogvégtettséget igénylő pályákon nem a doktori fok, hanem a magas színvo-
nalon szervezendő egységes államvizs-
gálat lesz az elméleti képzettség
igazolásának kizárólagos eszköze.

~~Midőn e módot választotta, telje-~~
sen azon alapelvekre helyezkedett, ame-
lyet gróf Csáky Albin volt vallás és
közoktatásügyi miniszter Szilágyi De-
zso volt igazságügyminiszterrel álla-
pitott volt meg és terjesztett 1903
évi december hó 12-én, az országgyü-
lés elé.

Lényeges eltérés tulajdonkép esu-
pán annyiban van közöttük, hogy a
Wlassics-féle ja-
vaslat az állami képesítés színvo-
lát és államvizsgálat jellegét fenn-
tartó és biztosító intézkedéseket
mélyíti és kiszélesíti és a jogi ok-
tatás új rendjének sarkköveit is meg-
építi.

A javaslat részletesen megszab-
ja azon feltételeket, a melyek mel-
lett a meglevő felekezeti jogakadémi-
ák a nyilvánossági jogra tovább is
~~(és a reform előnyeit élvezhetik)~~
igényt tarthatnak. Csak állami egye-
temeken képesített tanárokkal tanít-
tathatnak s igazodniok kell az állami
tanulmányi rendhez.

~~Az új jogi főiskoláknak a nyil-~~
~~vánossági jogát a törvényhozás fogja~~

~~amolyan a reformot~~
azon javaslatra akarta
építeni

vizsgálatok, mint a tanuló ifjúság torlódása szempontjából rosszabb lenne a mostaninál, amidőn a közigazgatási és a bírói pályára megkívánt elméleti képzettséget a két egyetemi városon kívül a jogakadémiák székhelyén is igazolni lehet.)

— Azon terv ellen pedig, hogy a megfelelően szervezett jogakadémiák az államvizsgálat szempontjából köröket alkossanak s e körök keretében évenként váltakozó jogakadémiai székhelyen tartassék államvizsgálat, különösen még az is szól, hogy bajos lenne a jogakadémiák zömének hallgatóit az évenként váltakozó vizsgálati székhelyekre utaztatni.)

~~A decentralizációt e terv is gátolná.~~ A jelen javaslat az államvizsgálat tartását a kir. egyetemek és a kir. jogakadémiák székhelyén, továbbá a jelenleg fennálló jogi főiskolák közül azoknak székhelyén biztosítja, amelyek a javaslatban megszabott követelményeknek meg fogják felelni.

~~A jövőben esetleg keletkező ilyen jogu főiskolákkal szemben pedig a javaslat azt, hogy majd melyiknek székhelyén tartassék államvizsgálat a vallás és közoktatásügyi miniszter és az igazságügyminiszter egyetértő~~

megítélésére bizza.

Az államvizsgálatok ^{celjaira} tartására, a javaslat az ország egész területére ^{(a tanintézetektől független állami} re csupán egyetlen ^{állami} bizottságot szervez. E nagy országos bizottságnak egyes, évenként újra alakított albizottságai fogják az államvizsgálatokat az összes államvizsgálati szék helyeken megtartani.)

A javaslat azért létesít országos bizottságot, mert ^{azért kell, hogy} a vizsgálatok megtartásában és elbírálásában az országos egységet csak így lehet hatályosan biztosítani.)

Ez országos egység feltétlen biztosítása érdekében a javaslat részletes utasításokat tartalmaz arra nézve, hogy az országos bizottság kebeléből az egyes albizottságok mikép alakítandók.)

Ez utasítások keretében különös gond van arra, hogy a főiskolák szervezetében és jellegében szereplő különbségek a vizsgálatok színvonalára befolyást ne gyakorolhassanak, különösen pedig, hogy a kisebb vidéki városokban esetleg tartandó államvizsgálatokon a helyi befolyás uralomra ne juthasson.)

Az országos egység megóvására hivatott ily irányú utasításokon ki-

vül még intézkedéseket tartalmaz a javaslat az új államvizsgálat magas színvonalának, valamint az elbírálás szigorú mértékének biztosítására.

A ^{kellő} ~~színvonal~~ ^{ra a javaslat különös súlyt helyez.} ~~hellyő magasságának~~ ^{erre} legfőbb biztosítékát ~~a javaslat leg-
főbb~~ azon intézkedésekben keresi, amelyek az új állami vizsgálatnak el-
méleti és tudományos jelleget adnak.

E végből történik, hogy a javaslat a vizsgázás munkájában a tanárságnak oly kiváló szerepet juttat.

Az egyes vizsgáló bizottságok elnöke a jogakadémiák és felekezeti főiskolák székhelyén működő vizsgáló bizottságokban fel van jogosítva, hogy ha az elbírálást túl enyhének találná - az egyhangúság esetének kivételével, indokainak előadása mellett az egyes vizsgálatok elfogadását fel-
függeszthesse.

X két vizsgálatnak keretében

^{Itt esetben a jelöltet a vizsgáló bizottság előtt ismételné. Pótlás}
Az új államvizsgálat a jog- és államtudományi képzés összes főtárgyait felöleli. A tárgyak a javaslat rendelkező részében fel vannak sorolva. E tárgyak anyagának részletes megállapítására utasítás fog kiadni, a minek fő elvei az indokolásban kifejtve. Az alapvizsgálatok is csak itt tárgyaltnak.

Két alapvizsgálat van teremben.

Első alapvizsgálat:)

a/. római jog.)

b/. európai és magyar jogtörté-
net;

c/. egyházjog.)

Második alapvizsgálat:)

a/. magyar magánjog.)

b/. magyar közjog és nemzetközi
közjog.)

c/. közgazdaságtan.

Az új tanulmányi rend leg^{jelleg-}fonto-
sabb reformja azon alapszik, hogy a
javaslat a harmadik év folyamára a
római jogból és a ^(tölti) jogtudományi ~~viz-~~
~~gálatmagánjogi részének~~ tárgyakból
gyakorlatokat ~~elvégez~~ kíván, hogy az
ezen gyakorlatokban való sikeres rész-
vétel a végbizonyítvány elnyerésének
egyik feltételét ^{vétszi} képezi.

A jog és államtudomány
doktoratus kétféle tudomá-
nyos felkötés alakul. ~~Le-~~

A doktori ^{ai} szigorlatok a jog-,
illetőleg az államtudományoknak fő-
tárgyain kívül e tudományoknak csupán
néhány szerves egészét képező tárgy-
csoportjára fognak csak vonatkozni
és nem az általános minősítő vizsgá-
kon kérdezett összes tárgyra. E
kisebb számú és inkább összefüggő
tárgyakból alaposabb mélyebbre ható
tudást lehet majd követelni. ^{Mindezt} ~~Ugy a~~
~~jog, mint az államtudományi~~ doktora-
tus szigorlataiban bizonyos varia-

tióknak lesz helye.)

Szigorlatra csak az fog bocsátatni, aki az új államvizsgálatot már letette.

A tulzsufoltság apasztására nyilván nemcsak a ^{doctoratus minélis} ~~vizsgálatok új megvizsgálásának~~ ~~rendezésének~~ de a tanulmányi rend reformjának is hatása lesz. ~~E hatást bizonyára még elő fogja segíteni az államvizsgálat letétele helyének terübe vett rendezése,~~ ^{és} amely szerint az államvizsgálati országos bizottság valamely osztályának tulzsufoltsága esetében a jelölt, aki államvizsgálatát még meg nem kezdette azon városba utasítható és utasítandó, amely a jelölt állandó lakóhelyéhez legközelebb van.

mert a megkívánt gyakorlatok tanár és tanuló közt való közvetlen érintkezést is így az intézet látogatását igényli. ~~Ugyan az aránytalan túlszűrés apasztására bizonyára határozottan közre fog hatni~~

Az új államvizsgálat színvonalának biztosításai mellett a javaslat ~~összes intézkedéseiben~~ a főszerep a vizsgálat állami jellegében keresi. ~~A képzésnek állami jellege a javaslatnak a biztosításai között természetesen nagyobb arányokban jut kifejezésre, mint az eddigi rendszerben, a miután az államvizsgálatok majd csak nem intézeti vizsgálatok, ~~voltak~~~~

E javaslat megalkotását megelőzőleg Wlassics Gyula két előadói tervezetet is közzé tett. Az egyetemeinket, a kir. jogakadémiákat és egyéb jogi főiskoláinkat ugyszintén azoknak fentartóit mind a két tervezetre nézve véleményadásra hívta fel. A második tervezetre nézve pedig az igazságügyi miniszter - akinek tárcáját ~~az~~ ^a javaslat tárgy-anyaga oly mélyen érinti - a főbb bírói és ügyészi hatóságok, valamint az ügyvédi és közjegyzői kamarák véleményét szintén

bekívánta.)

A sajtóban és tudományos egyesületekben is megvitatták a tervezetet. *Wlassics Gyula* mindazt, amit e tárgyalások felszínre hoztak, gondosan mérlegelte. Sok javító észrevételt értékesített. Iparkodott lehetőleg minden figyelemre méltó aggálynak elejét venni. A beérkezett vélemények három tervet vetettek fel amelyek más-más irányban, mintegy középuton kerestek megoldást a mai rendszer és a javaslat alapelvei között.)

A javaslat indokolásában e tervekkel is behatóan foglalkozik.

és kifejti az okokat, hogy e tervekkel mint felrevezető vágyokat miért nem fogadhatják el

~~As egyik terv az államvizsgálat~~ új szervezetét elfogadja de a jogi doktorátust változatlanul hagyja és az új államvizsgálatnak a mai vagy ahhoz hasonlóan szervezendő jogi doktorátussal minden jogvégzettséget igénylő pálya terén párhuzamosan kíván minősítő erőt adni.

A másik terv ettől annyiban tér el, hogy az elméleti képzettség igazolásának módja tekintetében szabad választást csak azoknak akar nyitni, akik közigazgatási pályára lépnek. Még azoktól, akik az igazságügyi pályára kívánnak lépni, a mai, vagy ahhoz hasonlóan szervezendő jogi doktorátus

kiván.

E két tervet a javaslat azért nem tartotta elfogadhatónak, mert a tervek mellett a reformnak egyik fő-célja a jogi képzés és vizsgázás de-centralizációja elérhető nem lenne, s a doktoratushoz fűződő igények sem lennének kielégíthetők. A második terv a jogakadémiákat fejlődési képességükben az eddigi állapotnál is hátrább szoritandó.

A harmadik terv az új államvizsgálatot úgy a közigazgatási, mint az igazságügyi pályára lépő jelöltektől egyaránt feltétlenül megkívánja. Amde ez államvizsgálaton felül azoktól, akik igazságügyi pályára vagy legalább azoktól, akik ügyvédi pályára lépnek - a gyakorlati szakvizsgát megelőzőleg - még egy oly doktoratust kíván, amelynek tárgya a magán és a büntetőjog mélyített ismerete lenne.

E terv annál is inkább bénítandó a jogi doktoratusnak tudományos jellegét a római jogot abból eleve száműzné. E terv is nehezené a hallgatóknak a jogi főiskolák közt való arányosabb megosztására, a mi pedig előfeltétele a jogi oktatásnak eredményesebb voltát biztosító új tanulmányi rend életbe léptetésének. E mellett az új államvizsgálaton, sőt

~~a gyakorlati igazságügyi vizsgálaton~~
 is leszállna a mérték, amely a magyar
 magánjog és büntetőjog tekintetében
 különben alkalmaztatnék?

Az elméleti vizsgáadás fölösen
 tul lenne hajtva. Az elméleti képzés
 biztosítása lényegileg egészben véve
 értékesebbek bizonyára nem lennének.
 De meg volna zavarva a gyakorlati
 képzés.

A javaslat nem tart elfogadható
 nak semmiféle oly tervezést, a mely
 az elméleti képzésre hivatott időt
 kiaknáztatlanul hagyja és az elveszte
 getett időért a gyakorlati képzés ro
 vására keres kárpótlást.

Az indokolásban bőven ki van
 fejtve, hogy sem tanügyi szempontból
 sem a nemzet szellemi erőivel való
 helyes gazdálkodás szempontjából meg
 nem engedhető, de még a tapasztalatok
 szerint gyakorlatilag sem célirányos
 ez az eljárás, a mely az egyes pályák
 eljzönlésének akadályát, a rendsze
 res tanulmányok befejeztét követő
 időre eső vizsgálatok fölös szaporitá
 sában vagy mesterkéltnéhezítésében
 keresi. Az új tanulmányi rend a mely
 a joghallgatókat az előadások látó
 gatására fogja kényszeríteni gazdasá
 gi horderejénél fogva is nagyobb ha-

~~tással lesz a jogi pályára tolongók~~
 apasztására, mint a gyakorlati időre
 és vizsgálatok mesterkélt szaporitá-
 sa lehetne. Az a törvényjavaslat
 pedig, amelyet az igazságügyi minisz-
 ter ur a jelen javaslat kiegészítésé-
 re, az igazságügyi pályákon való gya-
 korlati képzésről és az ezen képzett
 ség igazolására hivatott gyakorlati
 igazságügyi vizsgálatról fog az or-
 szágyűlés elé terjeszteni, közvetle-
 nül hathatósan istápolni fogja azon
 érdekeket, amelyek az ügyvédi pálya
 előzönlésének korlátozását kívánják.

Wlassics Gyula ~~Miniszter~~ ^{mint}
 az indokolásban mondja - ~~nem~~ ^(továbbá sem) kecség-
 teti magát azzal, hogy minden érdek-
 körnek szóvivőit ki tudta volna elégi-
 teni. De meg van győződve, hogy ha azt
 a mértéket állítják fel, hogy az javas-
 lat a minősítő vizsgálatoknak rend-
 szerében és a jogi oktatásnak terén
 a visszasságok nagy részét képes-e
 orvosolni;

(hogy a javaslat számol-e a tör-
 téneti fejlődéssel, a fennálló viszo-
 nyokkal és a végrehajtás lehetőségé-
 vel;

(hogy megóvja-e a minősítéshez
 fűződő nagy állami érdekeket;

(hogy a javaslat a felső oktatás
 szervezetének végcéljafelé, jelesen
 a tiszta egyetemek rendszere felé,

a haladás jegyében áll-e ;)

hogy nyílt őszinte álláspontot foglal-e el a múltban is nagy szolgálatokat tett vidéki jogi főiskoláinkkal szemben;

hogy becsületes igyekezettel és a siker reményének nem jelentéktelen biztosítékaival iparkodik-e a budapesti egyetemen elhárítani azon feltoronyosult akadályokat, amelyek már-már utját állják annak, hogy ez egyetemnek jogi kara a tudomány művelésén kívül, a kiváló tanári kar buzgalmának megfelelő eredményekkel az előbbi vel egyenrangú feladatát, a tanítói hivatást, ~~ha ezen szempontok szerint állítják fel a mértéket,~~ akkor nyugodtan várhatja az országgyűlés ítéletét.

A bajok, a melyeken a mélyreható javaslat segíteni kíván, már nagyon égettők. Kivánatos lenne, hogy az országgyűlés ~~ítélete~~ ^{perje} mielőbb bekövetkezhesék.